

نقش آمریکا در بحران سیاسی عراق: رهنمودهایی برای مشارکت موثرتر

به قلم بلال وهاب (/fa/experts/blal-whab-0/)

۱۶ اوت ۲۰۲۲

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/us-role-iraqs-political-crisis-guidelines-more-effective-engagement

العربية (/ar/policy-analysis/dwr-alwlayat-almthdt-fy-alazmt-alsyasyt-fy-alraq-mbady-twjyhyt-lankhrat-akthr-falyt/)

درباره نویسنده

بلال وهاب (/fa/experts/blal-whab-0/)

بلال وهاب هموند برنامه نیتن و استر ک و اگنر در انستیتو واشنگتن است

تحلیل کوتاه

انفعال سیاسی بعد از انتخابات سال گذشته خطای محاسباتی پرهزینه‌ای بود ولی واشنگتن با وارد شدن به رقابت و اولویت‌بخشی به نظام به جای ترجیحات سیاسی افراد هنوز می‌تواند به اهدافش در عراق برسد

پرزیدنت بایدن پیش از ملاقات اخیرش با مصطفی الکاظمی نخست‌وزیر در «نشست امنیت و توسعه در جده» عراق را به‌رغم «بن‌بست سیاسی» جاری به عنوان یک «پلتفرم برای دموکراسی» ستود (<https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/07/09/joe-biden-saudi-arabia-iraq/>). در هر دو مورد حق با پرزیدنت بایدن است. بغداد میزبان مذاکرات میان ایران و عربستان بوده است هر چند تقریباً یک سال پس از انتخابات اکتبر ۲۰۲۱ برای تشکیل دولت در تقلا است اما این توصیف نقش خود واشنگتن در بحران سیاسی جاری را نادیده می‌گیرد یعنی ناتوانی‌اش در حمایت فعالانه از تشکیل یک دولت چند-فرقه‌ای و چند-قومی که از حاکمیت عراق محافظت کند کشور را از مدار ایران دور نگه دارد و منافع انرژی و امنیتی اصلی را حفظ کند

از خوش‌بینی درباره انتخابات تا عقب‌نشینی سیاسی

دستاوردی‌های سابق دولت بایدن در عراق را نباید دست کم گرفت اول آنکه عراق دیگر یک جبهه بزرگ برای بروز تنش‌های ایران و آمریکا نیست (گرچه ایران شاید این را تنها یک وقفه تاکتیکی محسوب کند). از این گذشته دولت آمریکا با شرکای متعدد کار کرده و به «هیئت مساعدت سازمان ملل برای عراق» (موسوم به یونامس) اختیار داده است تا به بغداد برای تحقق وعده برگزاری انتخابات زودرس کمک کند یعنی وعده دولت موقت الکاظمی در پی اعتراضات سال ۲۰۱۹ که دولت سلف او را که تحت سیطره شبه‌نظامیان بود وادار به کناره‌گیری کرد انتخابات اکتبر گذشته شکست شبه‌نظامیان تحت حمایت ایران را که پشت نقاب نازکی از ساختار حزبی عمل می‌کردند تسهیل کرد

اما دولت بایدن به جای حمایت از این بازگشت به مسیر مطلوب بعد از انتخابات تعهد سیاسی خود را کرده امروز احزاب عراقی هنوز نتوانسته‌اند دولتی جدید تشکیل دهند و روند جاری به ضرر اهداف آمریکا پیش می‌رود حکومت چند-فرقه‌ای کماکان وجود دارد ولی به صورتی فزاینده تحت‌الشعاع تفرقه‌های عمیق درون و بین احزاب شیعه کرد و سنی قرار گرفته است و همزمان که سیاستمداران برای کسب قدرت رقابت می‌کنند مردم عراق از پیامدهای فساد مزمن و خدمت‌رسانی ضعیف کماکان رنج می‌برند

از اکتبر به این سو بازیگر اصلی مقتدی صدر رهبر دمدمی شیعه بوده است که با استفاده از بی‌تفاوتی رأی‌دهندگان که منجر به مشارکت پایین شد و کاهش رای جناح‌های لیبرال‌تر که مخالفت‌شان با نامزدهای یکدیگر در مناطق واحد رأی‌شان شکسته شد توانسته محبوبیت کسب کند و او که اکثریت لازم برای پیروزی را نداشت سریعاً رقبای خود را به وحشت انداخت و به آنها انگیزه‌ای داد تا علیه او متحد شوند «چارچوب هماهنگی» که در نتیجه آن شکل گرفت به رهبری نوری المالکی نخست‌وزیر سابق به یک گروه مادر برای گردآمدن احزاب شیعه تبدیل شد که با سلطه صدر به مخالفت برخاست با وجود این ناظران آمریکایی باور داشتند که با کمک شرکای

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>) ک

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>))

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>) رد

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>) و

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-chance-kingmaking-iraqi-kurds>) سنی

عوام‌فریبانه صدر را متعادل کنند صدر هنوز می‌تواند به عراقی‌ها امکانی جدی بدهد تا دولت جدیدی تشکیل دهند که بیشتر به آنها پاسخگو باشد تا به تهران

اما برای رسیدن به آن نیاز بود واشنگتن افکار عمومی را ترغیب و هدایت کند از خصومت گذشته با صدر عبور کرده باشد و بی‌سروصدا از پیروزی او استقبال کند ولی دولت بایدن نگران بود که به دخالت در روند تشکیل دولت متهم شود و برای همین به عاملیت بازیگران عراقی اتکا کرد اما بسیاری از آنها سریعاً به سیاست‌های کوتاه‌بینانه و خودپرستانه برگشتند وضع امروز دیگر مثل آن روزهایی نیست که واشنگتن تمام چانه‌زنی‌های پس از انتخابات عراق را جزء به جزء مدیریت می‌کرد اما دولت بایدن با رهاکردن آنها یکی از اشتباهات رایج آمریکا در عراق را تکرار کرد: دست کم گرفتن نفوذ خود و دادن زمین بازی به بازیگرانی که با چشم‌انداز آمریکا شریک نیستند نگاهی به غفلت سال گذشته آمریکا نشان می‌دهد که کجاها اوضاع از مسیر خود منحرف شد و چگونه دوستان واشنگتن در عراق به بخشی از مشکل تبدیل شدند

بن‌بست سیاسی

یکی از خطاهای محاسباتی اصلی کاخ سفید آن بود که الکاظمی را برای ریشه‌کنی فساد و کنار گذاشتن سیاست‌های ناپایدار تحت فشار چندانی قرار نداد و این وضع بخش دولتی را بزرگ کرد و مانع تنوع اقتصادی شد وقتی آرزوی او برای انتخاب در دور دوم برآورده شد او سعی کرد وضع موجود را حفظ کند تا از دشمنی بلوک‌های سیاسی شرور که به حمایت‌شان نیاز داشت اجتناب کرده باشد در نتیجه شبه‌نظامیانی که هزاران معترض را کشته یا ناقص‌العضو کردند امروز به مراتب قوی‌تر هستند و کماکان به دولت و زیرساخت‌های انرژی

حمله می‌کنند حملات مستقیم از سوی ایران و ترکیه هم افزایش <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-war-northern-iraq-numbers>)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-war-northern-iraq-numbers>)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-war-northern-iraq-numbers>) یافته

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-war-northern-iraq-numbers>) است

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-war-northern-iraq-numbers>) دولت عراق که از ایستادن در

برابر شبه‌نظامیان یا ایجاد اصلاحات ناتوان است در دوره الکاظمی ضعیف‌تر شد

احزاب عرب سنی هم تضعیف شده‌اند آنها ابتدا با کمک ترکیه اقدامات خود را همسو ساختند و با موفقیت برای محمد الحلوسی لابی کردند تا رئیس مجلس عراق شود ولی الحلوسی وقتی این سمت را به دست گرفت مشوق ناچیزی برای فشار بر جناح‌های شیعه و گرد برای انتخاب رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر بعدی داشت

رئیس‌جمهور به طور سنتی گرد است ولی دو حزب اصلی گرد هنوز بر سر یک نامزد به توافق نرسیده‌اند آنها به جای اتحاد برای به حداکثر رساندن نفوذشان در زمینه حقوق ملی انرژی درآمدها و امنیت بین دو اردوی شیعه مخالف هم تقسیم شدند و مسعود بارزانی رهبر حزب دموکراتیک کردستان طرف صدر را گرفت به این امید که ریاست‌جمهوری را از رقیب خود برهم صالح برپاید هرچند اتحاد مجدد کردها برای رفع شکاف‌ها در بغداد کافی نخواهد بود اختلاف‌شان آنها را به نماد بن‌بست سیاسی جاری تبدیل کرده است با این

حال واشنگتن نتوانست از نفوذ <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/krq-turns-thirty-future-us-kurdish-relations-iraq>)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/krq-turns-thirty-future-us-kurdish-relations-iraq>)

(iraq) قابل (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/kg-turns-thirty-future-us-kurdish-relations-iraq>) توجه ((<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/kg-turns-thirty-future-us-kurdish-relations-iraq>)) خود بین آنها از جمله ۲۴۰ میلیون دلار کمک مستقیم سالانه استفاده کند

در حالی که صدر بعد از انتخابات به مانع برخورد کرد رقیبان او دوباره متحد و متمرکز شدند آنها با تکیه به شبکه نفوذشان در دولت به سمت دیوان عالی فدرال عراق چرخیدند که مدت‌ها منفعل بود و آن را به صدور مجموعه‌ای از احکام تعیین‌کننده واداشتند مهم‌تر از همه اعطای حق وتو به اقلیت‌های پارلمانی در مقابل گزینه ریاست جمهوری و لغو مبنای حقوقی بخش

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/death-oil-federalism-implications-new-iraqi-court-ruling>) نفت ((<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/death-oil-federalism-implications-new-iraqi-court-ruling>)) و ((<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/death-oil-federalism-implications-new-iraqi-court-ruling>)) گاز ((<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/death-oil-federalism-implications-new-iraqi-court-ruling>)) کردستان (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/death-oil-federalism-implications-new-iraqi-court-ruling>)

(**ruling**). همچنین مانع تصویب بودجه‌های جدید پیشنهادی از سوی دولت موقت الکاظمی شدند که شبه‌نظامیان درون حشد شعبی را قادر ساخت تا ثروت باآآورده ۶,۷ میلیارد دلاری فعلی خود را حفظ کنند

در پاسخ صدر بلوک پارلمانی خود را بیرون کشید و شرکای سیاسی سنی و کُرد خود را ترک کرد و در ۲۷ جولای حامیان خود را فرستاد تا به مجلس هجوم آورند و آن را اشغال کنند و خواستار انقلاب شوند این هشدار بود به این که او می‌تواند بازی را خراب کند

پیامدهای سیاست‌گذاری

تا حدی به خاطر انفعال آمریکا بازندگان انتخابات پارسال توانستند به شکلی روشمند نتایج را باطل کنند قدرت‌نمایی فعلی صدر در صحن مجلس هم می‌تواند بن‌بست را طولانی کند و هم می‌تواند اثر معکوس داشته باشد و «چارچوب هماهنگی» رقیب را قادر سازد با کمک شرکای تنهامانده صدر یعنی بارزانی و الحلبوسی در جهت تشکیل دولت خود پیش برود

بنابراین آمریکا به جای تکیه صرف به سفیر توانمند خود در بغداد از مدت‌ها پیش باید اقدام به مشارکت مستقیم‌تر می‌کرد دولت بایدن علاوه بر تکیه بیشتر بر شرکای آمریکا و احتمالاً ایجاد کانال ارتباطی با صدر باید با بازیگران دیگر هم ارتباط برقرار کند تقریباً هر گونه همکاری شایان توجه است به شرط آنکه به شبه‌نظامیان غیرپاسخگو مشروعیت اعطا نکند

مثلاً «چارچوب هماهنگی» برای نامزد نخست‌وزیری کسی را معرفی نکرد که صراحتاً برای واشنگتن غیرقابل قبول باشد (مثلاً مالکی یا هادی العاصری) بلکه محمد شیاع السودانی را معرفی کرد که از وزرای سابق نزدیک به مالکی است و به فساد و خشونت معروف نیست اگر «چارچوب هماهنگی» قرار باشد دولت بعدی را تشکیل دهد مقامات آمریکا شاید بتوانند با اعمال نفوذ از طریق نیاز آن به مشروعیت بین‌المللی رفتار آن را تحت تاثیر قرار دهند

در همین زمینه واشنگتن باید از نچيروان بارزانی رئیس دولت اقلیم کردستان حمایت کند تا میزبان جناح‌های شیعه رقیب برای گفتگو در اربیل باشد با مشارکت برهم صالح کردها می‌توانند چهره‌ای متحد از خود نشان دهند و نقش میانجی‌گرانه نیرومندی در بغداد بازی کنند زیرا رئیس دولت فدرال سیمتی است که می‌تواند در مواقع بحران وقتی که نهادهای دیگر به بی‌اعتمادی و جناح‌بازی آلوده می‌شوند نقش حیاتی بازی کند

این احتمالات به درک کلی‌تری از سیاست‌گذاری آمریکا در عراق اشاره دارد: ترجیح دادن هر سیاستمدار منفردی به جای سیستم محکوم

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-biden-administration>) به (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-biden-administration>) شکست (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-biden-administration>)

accountability-iraq-guidelines-biden-administration) ([https://www.washingtoninstitute.org/policy-](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-biden-administration)

[analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-biden-administration](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-biden-administration) است

[https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/promoting-sovereignty-and-accountability-iraq-guidelines-biden-administration)

biden-administration). این کشور تحت نخست‌وزیران بی‌رحم و بی‌عرضه به یک اندازه رنج کشیده است و بسیاری از بازیگران ارشدش حالا در حال دور شدن از مسئولیت شغل دولتی و تبدیل شدن به عروسک‌گردانان پشت صحنه هستند. همین چند وقت پیش شبه‌نظامیان اقامتگاه الکاظمی را بمباران می‌کردند و ملی بعد از انتخابات توانستند بدون شلیک گلوله‌ای او را جذب کنند. برای واشنگتن عاقلانه آن است که روی بازی بیشتر تمرکز کند و همزمان بازیگران را به دقت زیر نظر داشته باشد.

این رویکرد به‌ویژه امروز قابل توصیه است چون شکایات معترضان که در سال ۲۰۱۹ قیام کردند از بین نرفته است. بسیاری از جناح‌های عراقی تلاش می‌کنند با اقداماتی مثل قوانین ضدعادی‌سازی رابطه با اسرائیل یا حملات ملی‌گرایانه شبه‌نظامیان علیه نیروهای ترکیه و شرکت‌های نفتی خارجی نظر معترضان را منحرف کنند و ملی این کار نارضایتی زیرپوستی را از بین نمی‌برد. اگر خشم و سرخوردگی ناراضیان از مسائل اقتصادی و محیط‌زیستی کشور دوباره به نقطه جوش برسد این بار ممکن است آنها نه فقط نخست‌وزیر که تمام سیستم را هدف بگیرند.

ازین رو واشنگتن نباید از اعلام حمایت از مردم عراق طفره برود. برای رویکردی فعالانه‌تر باید بر سیاستمداران فشار گذاشت تا دولتی پاکدست و کارآمد تشکیل دهند که به شهروندان خود پاسخگوست و بر پایان دادن به انزوای کشور تمرکز دارد. به طور خاص تلاش‌ها برای ایجاد ارتباط بین عراق و شورای همکاری خلیج فارس باید تسهیل شود از ارتباط شبکه‌های برق‌رسانی تا ارتباطات بانکی که به کاهش پول‌شویی و فرار سرمایه کمک کند. اگر عراق قرار است به یک صادرکننده

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/necessary-us-role-fixing-baghdad-kurdistan-energy-dispute> (analysis/necessary-us-role-fixing-baghdad-kurdistan-energy-dispute) قابل

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/necessary-us-role-fixing-baghdad-kurdistan-energy-dispute> اتکای

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/necessary-us-role-fixing-baghdad-kurdistan-energy-dispute> نفت (dispute)

energy-dispute) تبدیل شود و به جای واردکردن گاز از ایران ذخایر گاز طبیعی خود را توسعه دهد. نیاز به جذب سرمایه‌گذاران دارد نه راندن آنها. عراقی‌ها هنوز روی آمریکا حساب می‌کنند تا دموکراسی نوپای عراق را به سمت اشتغال‌زایی رفاه و خدمات سوق دهد. آنها قبلاً پای صندوق‌های رأی حرف‌شان را زده‌اند و وقت آن رسیده که آمریکا به ندای آنها پاسخ دهد.

❖ *بلال وهاب هموند واگنر در انستیتو واشنگتن است.*

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

The Killing of al-Zawahiri: Repercussions for the Taliban

اوت ۲۰۲۲ ۱۶

Mohamed Mokhtar Qandil

(/policy-analysis/killing-al-zawahiri-repercussions-taliban)

ARTICLES & TESTIMONY

Contending with IRGC Plots

اوت ۲۰۲۲ ۱۶

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/contending-irgc-plots\)](#)

BRIEF ANALYSIS

The Rushdie Attack and Iran's Deceptive "Fatwas"

اوت ۲۰۲۲ ۱۵

Mehdi Khalaji

[\(/policy-analysis/rushdie-attack-and-irans-deceptive-fatwas\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/dmkrasy-w-aslah/\)](#) دمکراسی و اصلاح

[\(fa/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/\)](#) عرب و اسلام سیاسی

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/raq/\)](#) عراق